

բառադանկով Հայոց եկեղեցիին մէջ՝ եղծեր կեղծեր է եղածը, ու այդպէս ալ անմահացեալ — Ապացոյց. Որովհետեւ «Աղիշ» վրացերէն Ձեռագիրը Սահակ-Մեսրոպեան զարոյցէն շատ առաջ գոյութիւն ունեցող հայերէն նոր կտակարանի մը թարգմանութիւնն է եղեր, եւայն է Բայց, Մ. Մինասեան մոռցեր է յիշելու՝ որ «Աղիշ»-ը Թ. զարու Ձեռագիր մըն է, ինչպէս նշանակած է Հարվըրտի Ուսուցչականը, եւ անոր թարգմանութեան թուականն ալ կը գնէ Զ. զարուին՝ իր ուրիշ մէկ գործին մէջ. (The old georgian version of the gospel of Marc, ներածութիւն էջ 15 [Patrologia Orientalis t. xx, Fasc. 3], Հարկ է ընդունիլ ուրիշն՝ որ Սահակ-Մեսրոպեան զարոյցի աշխատութենէն ուղղակի օգտուած է վրացի թարգմանիչը, մանաւանդ որ թէ՛ «հաստատուած» (իր հայեցի նշանակութեամբը) և թէ՛ ուրիշ քանի մը բառական այն բացատրութիւնները՝ որոնք իրենց նիւթական առումներով փոխադրուած են «Աղիշ»ի մէջ, Ս.Մ.Է.Ն.Բ.Ն. Ա.Լ. առհասարակ մեր ազգային և ընկալելի թարգմանութենէն չեն տարբերիր բնաւ: Պէտք չիկայ աւելի առաջ երթալու. միայն, եթէ կը ներուի մեզի, կ'զգուշացնենք կոչնակի զիտուն յօդուածագիրը, անհիմն ենթադրութիւններէ, յանուն պատմական ողջմտութեան. որպէսզի մեր ազգային-եկեղեցական մատենագրութեան յայտնի իրողութիւնները չփոխանակուին մտադածին փաստերու հետ, որոնցմէ յաճախ կը սխալ տարուի Մ. Մինասեան, իր ազգագրական յանդուգն յղացումներուն մէջ ալ(*):

Ե. Ե. Դ.

ԱՆԳԻՐ ԱՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐ

(AGRAPHA)

Այս անտիք անունը, որ սլոգանաբար աներո կը նշանակէ, կը տալի տարաբար այն ասացածներուն և տարաբար անուններուն որոնք չեն գտնուիր մեզի ծանօթ Աւետարաններու մէջ: Երկու տեսակ են անոնք. ա) անոնք որ կարգ մը ծնագիր անտարաններու մէջ կը գտնուին, անոնցում մեզի ծանօթներուն վրայ. և բ) անոնք որ հնագոյն իրիւսնեայ մասնագիրներու կողմէն մէջ քերած են:

Տարակալնո գրութեան հետաքննողի մը կը փախէ հետեւեալ մեկ փանի պատահիկները ո՛րք և քի բանասիրական նպատակով, ալ խորհելով քի կրնան հետաքննել և միևնոյն տեսն շայնական ըլլալ: Անոնք առաջին դարերի կողմէն անոնցմէ շատերուն մէջ Աւետարանի ոգին կը նշուի: Հաւանաբար քերականի տարաբար անուններ, որոնք առաջին դարերի կողմէն, հոս հոն ինկած կտորներ են անոնք, խոստոված Աւետարանիցներու գրչին: Սակայն շինծոնները այդքան շատ են որ դժուար է հարապահելը որոշել: Կը մնայ զանոնք դասել իրենց արժեքին:

Այնպիսով հետաքննողի

The Apocryphal New Testament, by M. R. JAMES Oxford, 1924.

ՏԻՐԱՆ ԱՐԳ. ՆԵՐՍՏԵԱՆ

1. Բէշ-Ձեռագիրը, Մատթ. Ի. 28-ին յետոյ կ'ստեղծեն. — Բայց դուք փնտնեցէք պատկերներն մեծաւր, և մեծագոյնէն աւելի փոքրագոյն ըլլալը: Եւ երբ ներս մտնէք և ճաշելու հրաւիրուիք՝ մի՛ հետամտիք բարձր տեղոյն, մի՛ գոչէք քեզմէ աւելի երեւելի մէկը ներս մտնէ և քեզ ճաշի հրաւիրողը պիտի ըսէ քեզի. «Բիշ մ'աւելի վա՛ր իջիր», և դուն ամէնաւ: Բայց եթէ հետամտիս դուն աւելի աննշան տեղոյն՝ և աւելի աննշան մէկը ներս մտնէ՝ քեզ ճաշի հրաւիրողը պիտի ըսէ քեզի. «Աւելի վա՛ր կիր», և այս քեզի շահաւէտ պիտի ըլլայ: Հմեռ. Դուի. ԺԴ. 8-10.

2. Դուի. Զ. 4-ին ետք՝ Բէշ-Ձեռագիրը կ'ստեղծեն. — Նոյն օրը տեսնելով մարդ մը որ շարաթ օրը կ'աշխատէր, ըսաւ անոր. «Ա՛յ մարդ, եթէ դուն արդարեւ գիտես ինչ ընելը՝ երանի՛ քեզի. բայց եթէ չես գիտեր՝ նոյնպէս մըն ես և օրէնքի գէտ մեղանշող մը:

(*) Ի միաստութիւն ընթերցողներու՝ անօգուտ չենք նկատեր գիտել տալ՝ որ Հարվըրտի Համալսարանին և իրեն աշխատակցող ընկերներուն որոշ նպատակն է, ինչպէս վերը յիշուած անգղիերէն աւետարանութեան խորագիրէն ալ կ'իմացուի, նոր կտակարանը Պաղեստինեան կոչուած Բնագիրի մը համաձայն վերականգնել, և այդ գիտականներուն միտքէն իսկ չէ անցած Սահակ-Մեսրոպեան զարոյցի գործը կատարածի տակ զննու անտեղի վարկածը:

9. Կանն Առաքելա՛ն Նկեղեցա՛յ-ի մեջ կայ հեկեկայ հեկեկայ և հեկեկայ և հեկեկայ — Պեռ-
րոս ըսաւ. Կանոններ զնկուռ մէջ շա՛տ յա-
ռաջ դայինք. ճշգիւ նշանակե՛նք մարմնի
և արեան մատուցման մասին ալ: Յովհան-
նէս ըսաւ. մոռցած էք, Երազյաներ, երբ
վարդապետը հայն ու բաժակը ուղեց և
զանոնք օրհնեց՝ ըսելով, «Այս է իմ մար-
մինս և իմ արիւնս» թող չտուաւ Ան որ
սա՛ կրնար մեղի հեռ ըլլաւ: Մարթա ը-
սաւ. Մարթամբ՛ պատճառով էր այն, վա-
րդիկ Ան տեսաւ ներս ժողովը: Մարթա
ըսաւ. անկէ ետք այլևս չնկողացի, վասնզի
Ան ըսաւ մեղի տակէ առաջ թէ՛. Այն որ
տկար է՝ պիտի փրկուի զօրաւորին միջոցաւ:

Այնպիս ևն յն. և յՏ. քննարկները. իսկ ա-
ստեղծիք ռեկ. Ես չնկողացի արգարև, այլ
յիշեցի մեր Տիրոջ խօսքը և ուրախացայ.
վասնզի զեղեք թէ Ան ըսաւ մեղի առաջուց,
երբ կ'ուսուցանէր մեզի, թէ՛ այն որ տկար
է՝ պիտի փրկուի զօրաւորին միջոցաւ:

10. Կղեմ. Աղեմ. Սբ. Ե. 10. — Վա-
րդիկ մարգարէն կ'ըսէ. «Վ պիտի հաս-
կնայ Տիրոջ մէկ առակը, բայց անկէ՛ որ
իմաստուն է և զիտուն և կը սիրէ իր Տէ-
րը: Վասնզի քիչերու տրուած է ամէն բան
պարունակել. զի վայրապար չէ՛ր որ Տէրը
հրամայեց աւետարանի մը մէջ. իմ զազ-
անիքներս (խորհուրդներս) ինծի՛» և տանս
որդիներուն համար Խնձ(նայի.) (ԽԻ.) 16:

11. Կղեմ. Աղեմ. Սբ. Ե. — Վասնզի
այդ խօսքերը նոյն ուժը ունին՝ ինչ որ ա-
ստեղծ, որ Երբայեցեոց Աւետարանին մէջ
գրուած են. — Ան պիտի չզաղրի փնտռելէ
մինչև որ գտնէ, և գտած ըլլալով՝ պիտի
սքանչանայ, և սքանչանալով՝ պիտի տիրէ,
և տիրելով՝ պիտի հանգչի: (Նոյնը կայ նաև
Ոսիթիոյն գտնուած հին տառերով Աւետա-
րանի մը մէկ պատկերակայ քերթիկ վրայ:)

12. Յերոնիմոս կ'ըսէ. — Երբայեցեոց
Մատթէոսի աւետարանին մէջ այսպէս է.
Մեր վաղուան հացը տուր մեզի այսօր:
Այսինքն՝ «այն հացը՝ զոր պիտի տաս մե-
զի արքայութեանդ մէջ՝ ա՛յսօր տուր»:

13. Յերոնիմոս՝ Մ. Ժ. 13, կ'ըսէ.
Այն աւետարանին մէջ՝ զոր նազարեանները
(և երիտնիկներ) կը գործածեն (և զոր ևս
վերջերս երբայեցեոցէն յունարէնի թարգ-
մանած եմ, և չատեր գոյն Մատթէոսի
աւետարանին սկզբնաղբիւրը կը նկատեն)

այն մարդը որ զօսացեալ ձեռք մ'ունէր՝
կը նկարագրուի իրր որմնաղիւր, որ սա՛
բառերով օգնութիւն կը հայցէ. «Ես որմ-
նաղիւր մըն էի և ձեռքերովս ապրուստս կը
ճարէի: Կ'աղաչեմ, Յիսուս, առողջութիւնս
ինծի՛ վերադարձուր, որպէսզի ստորնա-
բար չմտրամ ուտեստիս համար»:

13. Որոգիկեսի՛ Մ. Ժ. 13, զորքանի
մեջ՝ Երբայեցեոց Աւետարանէն մեջ քերտած՝ որ
մեկ տարբերակն է Գով. ԺԲ 18-26ի. — Երկ-
րորդ հարուստ մարդը ըսաւ անոր. Տէ՛ր,
ի՛նչ բարի բան կրնամ ընել և ապրիլ: Ան
ըսաւ անոր. ա՛յ մարդ, կատարէ Օրէնքը
և Մարգարէները: Ան պատասխանեց Ա-
նոր. պահած եմ: Ան ըսաւ անոր. գնա՛,
ծախէ՛ բոլոր ունեցածդ և բաշխէ՛ աղքատ-
ներու, և եկուր և հետեւէ՛ ինծի:

Բայց հարուստ մարդը սկսաւ գլուխը
քերել, և տալիս իրեն հաճոյ չթուեցաւ:
Եւ Տէրն ըսաւ անոր. ի՛նչպէս կ'ըսես ու-
րեմն թէ պահած եմ Օրէնքն ու Մարգա-
րէնքը: Գրուած է Օրէնքին մէջ. Սիրէ՛
դրացիդ (ընկերդ) քու անձիդ պէս, և,
սին ահա, քու երազյաներէդ շատերը,
Արրահամի որդիներ, ազոտա քուրջեր հա-
գած են և քաղցէ կը մեռնին, և քու
տունդ՝ լեցուն է աղուոր բաներով, և ա-
տոնցմէ ոչինչ դուրս կ'իջնէ անոնց համար:
Ու Ան դարձաւ ու ըսաւ իր Սիմոն աշա-
կերտին, որ իր քովը կը նստէր. Սի՛մոն,
Յովհաննայի որդի, աւելի զիւրին է որ
ուզար ասեղի ծախէն մօտէ, քան թէ հա-
րուստ մը՝ երկինքի արքայութիւնը:

